

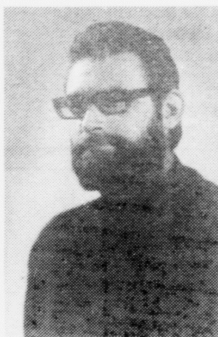
Hvat dárar tær uppskotið um barnsbúðar-orlov?

Katrín Petersen: — Tað er væl, at vit fáa betri viðurskifti fyri foreldur við smáum børnum, og her er uppskotið hjá javnaðarflokkinum eitt stig á rætta veginum. Betri hevði verið, um annað av foreldrunum kundi verið heima hjá barninum í eitt ella hálvtannað ár. Í hesum tíðarskeiði skuldu tað av foreldrunum, sum var heimagangandi fingið løn frá tí almenna, tí sum nú er, kunnu tey ikki vænta at fáa børnini trygt ansað.

Arngerð Joensen: — Hetta uppskotið dárar mærlæ. Serliga væl nøgd eri eg við greinina, at pápin eisini verður tikin við í uppskotinum. Bert haldi eg, at tað er ein vansi, at foreldrini skulu so tíðliga aftur til arbeiðis. Tá ungfolk, sum fáa børn oftast skulu byggja hús, so verður ikki lætt at fara í orlov, um ikki fíggjarliga grundarlagið er til staðar. Júst ungforeldur hava fyri neyðini, at fáa loyvi at vera saman um barnið, og so er tað spell, at tað verður búskaparsteðan, sum avger hetta.

Eivindur í Gongini: — Eg haldi ikki nógv um, at uppskotið um at pápin skal fáa orlov í fyra tær seinastu vikurnar aðrenn mamman fer til arbeiðis aftur. Hetta er júst tann tíðin, tá mamma og barn hava meira brúk fyri hvørjum øðrum, og tá mamman t.d. eisini skal geva barninum bróstamjól, er tað ikki júst til gagns fyri barnið, um foreldrini skipa seg soleiðis. Kortini vildi eg hildið, at um pápin skal takast við í barnsbúðarorlovinum, so átti hann at farið í orlov, seinastu tíðina aðrenn mamman eigur, so hann kann stuðla og lætta um hjá henni í heiminum.

Frítíðarlógin: Kommunur koma ikki í fíggjarligt óføri

sjónarmið

Í dag:

Finnur Johansen, formaður í mentanevnd Tórshavnar býráðs

Kvøldskúlin er eitt virksemi íð flest øll fólk og ikki minst politikarar ur øllum flokkum meta høgt og hava stóra virðing fyri.

Tann frítíðarundirvising, ið fer fram í dag, sum ikki einans er frítíðarundirvising í vanligari merking, men eisini lutvis má koma undir merkingina serstøk frítíðarundirvising og ikki minst frítíðarvirksemi, er grundað á lóggávu frá 1935, ið kom í staðin fyri lóggávu frá 1930 um ungdomsskular og kvøldskular. Upprunaliga er kvøldskúlskipanin eldri enn so.

Men galdandi lóg heimilar als ikki serstaka frítíðarundirvising og frítíðarvirksemi og heldur ikki ein ógvuliga stóran part av tí, ið í dag verður hildið rimiligt at koma undir frítíðarundirvising.

Tær broyttu umstøðurnar og vaksandi tørvurin á frítíðarundirvising og frítíðarvirksemi hava ikki einans gjørt, at henda skipan, ið skjótt hevur fímti ár á baki, hevur verið tolkað ógvuliga rúm, men eisini økt um tørvin á eini nýggjari frítíðarlóg.

Løngu fyri tíggju árum síðani setti landsstýrið eftir tilmáli frá skulastjórnini ein arbeiðsból, sum skuldi gera uppskott til eina nýggja frítíðarlóggávu.

Eisini for Føroya Skulastjórn fyri skjótt tjúgu árum síðani undir at gera frítíðarlóggávuna tíðarhóskandi, at ein nevnd legði eitt álít fram hesum viðvikjandi.

Fleiri ferðir hava uppskott í ymsum sniði verið lögð fram, men ikki hevur eydnast at fingið meiri

luta fyri teimum.

A hesi tingsetu hevur landsstýrið lagt fyrilógtingið uppskott til nýggja lóg ið er grundað á nevndarálit viðvikjandi frítíðarundirvising v.m. frá summarmála 1979.

Henda lóg, verður hon samtykt, vil, hóst hon ikki kann sigast at vera so ógvuliga viðgongd, gera tað virksemi, ið nú fer frma, lógligt. Sum nýggir tættir eru serstøk frítíðarundirvising, ið kommunurnar fáa fullan stuðning til og frítíðarvirksemi har kommunurnar partur verður minni enn fyril almenna frítíðarundirvising.

Móttøkan, lógaruppskotið hevur fingið, er ymiskt. Ein stóur partur fróist um tað, meðan onnur, um tey ikki eru imóti, so eru ivasom. Ivamálini eru sum heild um hvørjar fíggjarligar avleiðingar lógin fer at hava, einamest fyri kommunurnar.

Føroya Kommunufelag mælir frá at samtykkja uppskotið, tí teir meta, at tað vil føra kommunurnar út í fíggjarligt óføri.

Ofta eru tað tøvandi upplýsingar, ið fáa fólk til at ivast, og tí má tað vera rætt, tá Tórshavnar býráð hevur biðið landsmyndugleikarnar um fund til tess at fáa greið á, hvørjar fíggjarligar avleiðingar lógin fær fyri kommununa.

Tað ber ikki til her at viðgera lógaruppskotið út í æsir, men trivið skiljara veruleysla í nakkað av tí, ið fær fólk at vera ivasom.

Eftir galdandi skipan er undirvising í ókeypis, tó kunnu næmingarnir gjalda eitt innlimingargjald. Hetta

gjald má ikki brúkast at gjalda undirvisingina við, men einans til at keypa útgerð fyri. Tað eru kommunur, ið koyra hetta gjald í egnan lumma, og soleiðis brúka tað at gjalda undirvisingina við. Hetta er klárt í stríð við lógin.

Sambært uppskotið skulu næmingarnir gjalda eina hóskandi samtyking fyri undirvisingina.

Kommunan fær eftir galdandi skipan stuðning, ið er 70% av lærarlønunum og sum ikki mugu brúkast til annað endamál.

Í lógaruppskotið er roknað við 50% í stuðningi, men har afturimóti fevna tær studningsheimilaðu útreiðslurnar eisini um aðrar rimiligar útreiðslur enn einans læraralønir sum higartil.

Kommunurnar hava skyldu til í tí vavi, ið tórvur er á, at seta á stovst serstaka frítíðarundirvising, ið kann enda við goðkendari roynd ella próvtøku. Hetta kann t.d. vera fyrrreikingskeið til HF, dagnaskapskeið í sigling, motorpassing o.s.fr. Studningur verður latin til allar goðkendar útreiðslur av hesi undirvising.

Um frítíðarvirksemi sum viðvikur ungdomsfelagunum skjýtur arbeiðsbólurin m.a. upp, at tað einstaka felagið eigur at gera eina fíggjaráttan, sum kommunan og landskúlaráðið skulu goðkenna. Felagið sjálvt eigur at útvega 20% av hesi fíggjaráttan, meðan kommunan letur 80%. Kommunan fær 50% í stuðningi av goðkendu útreiðslunum til frítíðarvirksemi. Vert er at leggja merki til, at kommunan skal goð-

kenna fíggjaráttanina, aðrenn hon fær gildi og at lønin hjá leidarum fyri frítíðarundirvising ikki er meira enn stivur helmingur av lønini hjá lærarum við frítíðarundirvisingina.

Tað verður av fleiri vist á, at eftir nýggju skipanini kunnu landsmyndugleikarnir áleggja kommununum stórra útreiðslur at hetta ikki kann vera rætt. Til hetta er at siga, at neyvan nakar fer at áleggja Havnar kommunu og flestu øðrum kommunum í Føroyum stórvægis stórra virksemi, men tá ein kommunu við útvíð túsund íbúgvum nærum einki virksemi hevur á hesum øki er tað ikki annað enn náttúrligt, at myndugleikarnir áleggja henni at seta á stovn frítíðarundirvising og frítíðarvirksemi.

Vist skal vera til viðmerkingarar í uppskotinum til rammulógina har tað stendur, at innihaldið og vavið av undirvisingini og virksemi veldst um fíggjarligu orku kommununar og tørvin á staðnum.

Hvat útreiðslur til frítíðarvirksemi viðvikur mugu vit hava í huga, at ein heilt stóur partur av tí stuðningi, ið latin er til Kvøld- og ungdomsskular, ikki er farin til undirvising, tí ein stóur partur í veruleikanum hevur verið frítíðarvirksemi.

Tað man tó neyvan vera nakar, ið hevur hugsað sær at skipanin ikki kostar, men tað er kommunan sjálv, ið ger av, hvussu stor henda upphædd skal vera. Og so er ikki at gloyma øll tey, ið fáa gleði av hesi skipan.

Arbeiðsloysisstuðulin er bert um 70 pst.

Jákup Lindenskov, fólkatingsmaður, visir í politisku viðmerkingini á, at stuðulin til arbeiðsleys er sjáldan 90 pst., sum so ofta verður sagt.

politisk viðmerk-ing

Arbeiðsloysisstuðulin hevur leingi verið miskendur av teim borgarligu politikarum. Og teir blúgvast ikki við at sleingja um seg, at mangur heldur vil liva av stuðningi enn av ærligum arbeiði.

Í Fólkatínginum hoyrir tú mangan tíkið til "at komast má misbrúkinum til liys", um at arbeiðsloysisstuðulin má minkast úr 90 niður í 80%, sjálvt um bæði hesi tölur liggja langt frá veruleikatalunum.

Lógin sigur, at eingin kann ella eigur at fáa meira í stuði enn nýggju tíggjundapartar av lønini, ein hevði frammanundan arbeiðsloysinum; men tey flestu fáa munandi minni. Og harafturat megu dagpengar ongantíð fara upp um kr. 314 um dagin. Sosiala granskingsstovnurin sigur, at hvorki 80 ella 90, men umleið 70% er veruliga "endurgjaldið" undir arbeiðsloysinum. Í sektiarunum varð stuðulin bert um 40% í mesta lagi.

Seinastu 23 árini hevur stuðulin í Danmark verið:

Ar	Endurgj. í pct.	Ar	Endurgj. í pct.
1956	39,3	1967	53,3
1957	40,5	1968	57,5
1958	38,4	1969	59,2
1959	38,3	1970	62,1
1960	39,8	1971	64,4
1961	38,2	1972	71,6
1962	39,4	1973	74,5
1963	40,1	1974	72,2
1964	40,4	1975	70,8
1965	40,7	1976	69,5
1966	41,1	1977	70,3
		1978	69,2

Grundlógin er sera greið, ta hon talar um at tryggja privata ognarrættin, men heldur liðlig, tá rætt verður um rættin til arbeiði. Í grein 75

stendur: "Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsuelig borger har mulighed for at få arbejde." Framhald á síðu 8